

Vývoj funkcií ekosystémových služieb lesov pohoria Tribeč

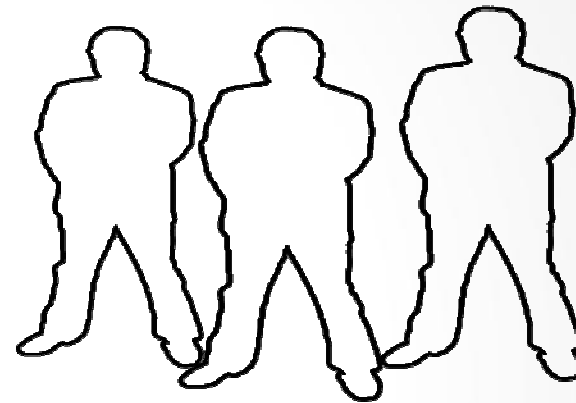
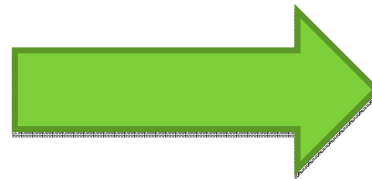
Doc. Ing. Viera Petrášová, CSc.

Funkcia lesa

Prales

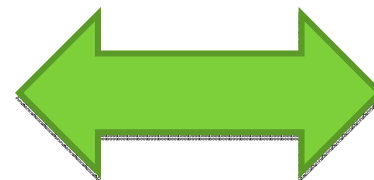
voľný úžitok

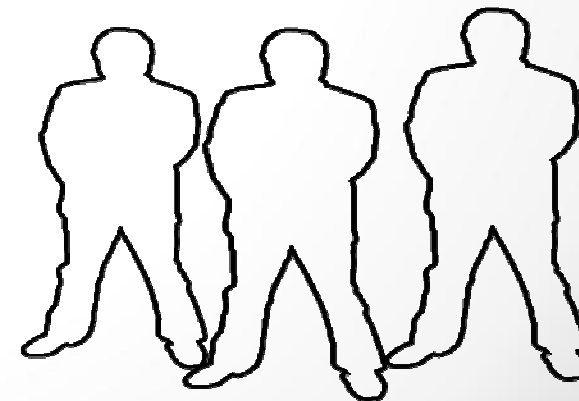
Obhospodarovaný les

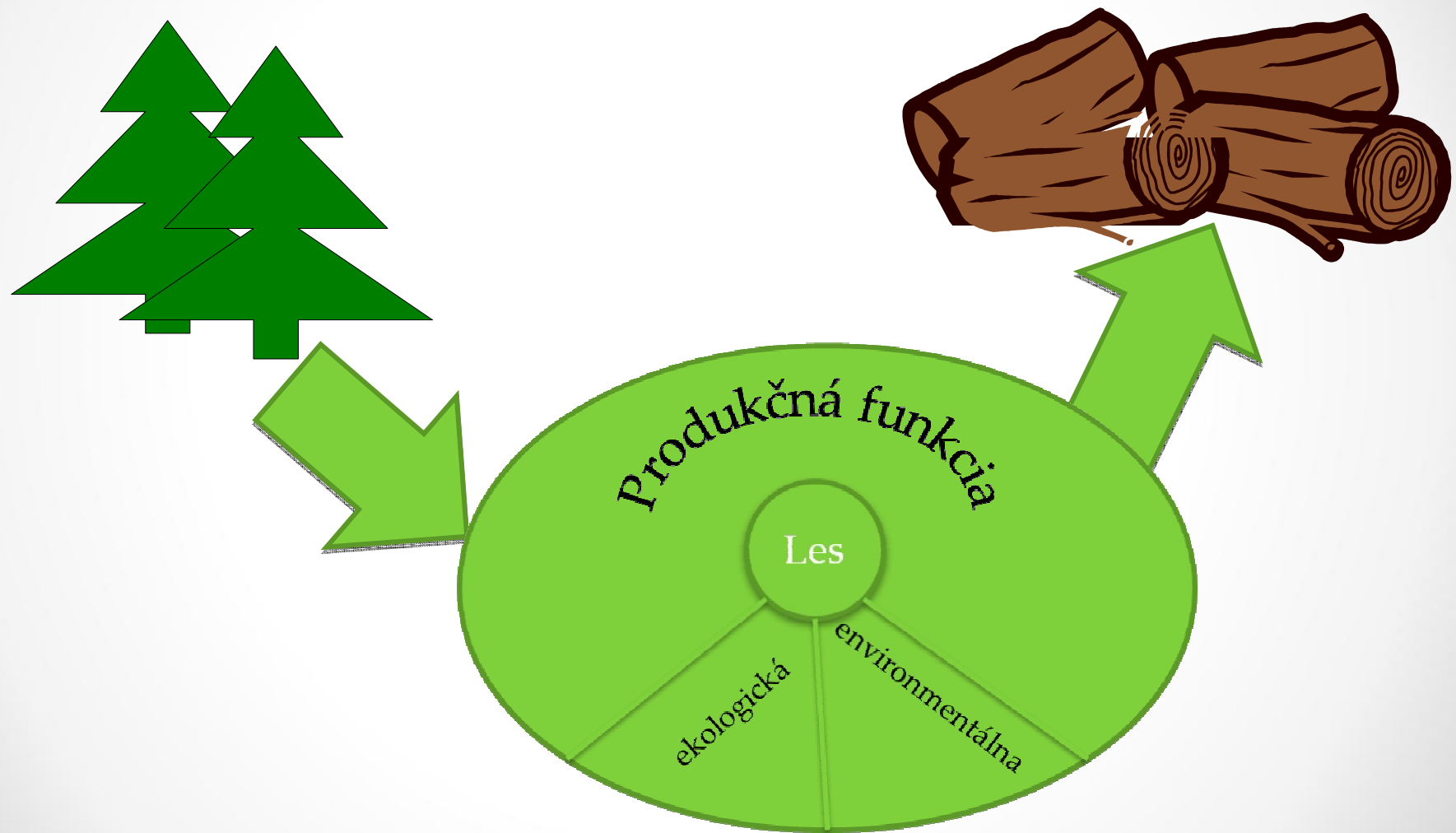
práca

úžitok

Produkčná funkcia lesa história

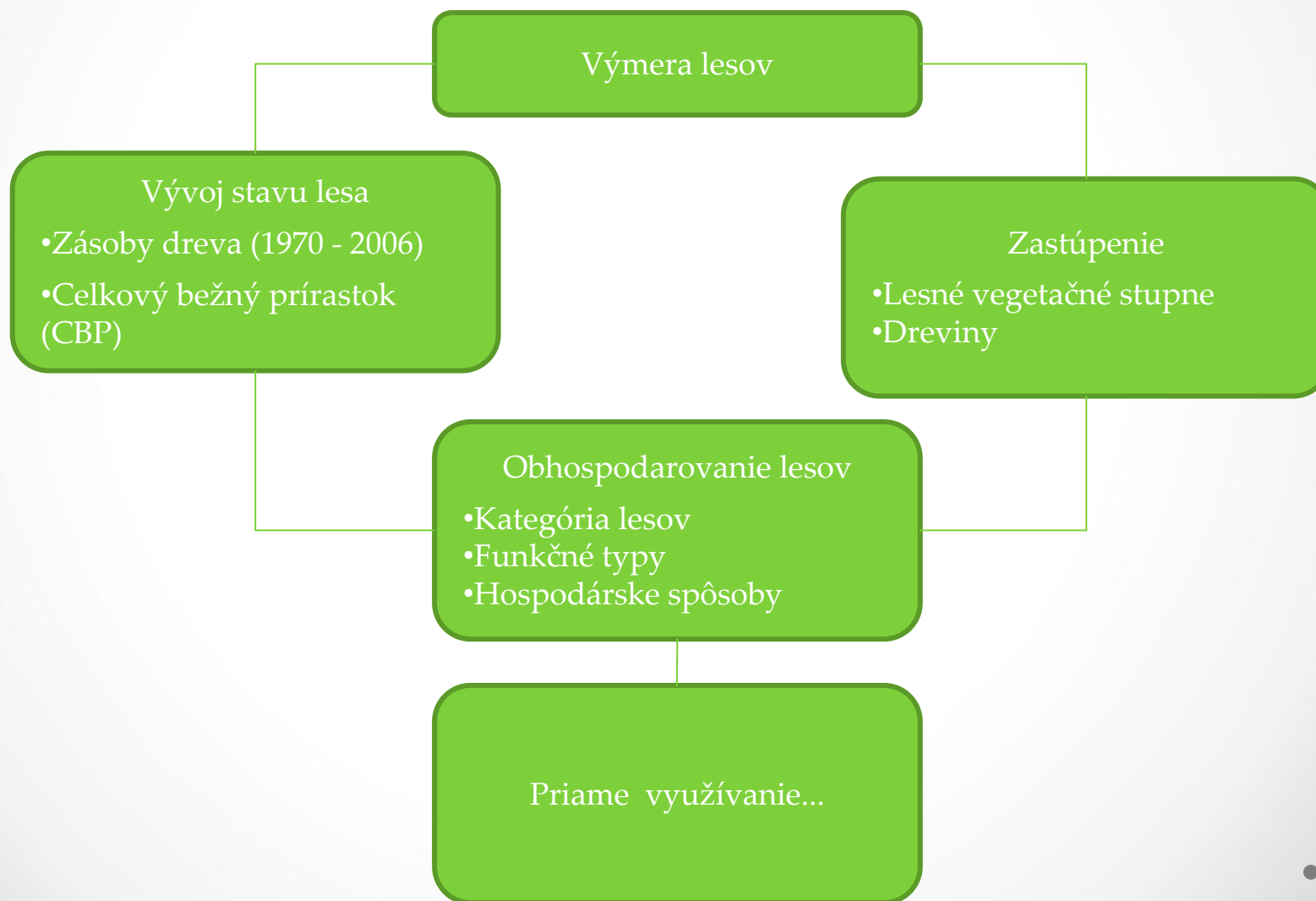

Základné a hlavné funkcie lesa

Základná funkcia	Druhy úžitkov	Hlavná funkcia
I. Produkčná	1. Drevná surovina	1. Drevoprodukčná
	2. Zverina	2. Chovateľská
	3. Pridružené výrobky	3. Iná produkčná
II. Ekologická	4. Ochrana pôdy	4. Pôdoochranná
	5. Voda	5. Vodohospodárska
	6. Klimatické a filtračné účinky	6. Klimatická
III. Environmentálna	7. Rekreácia a liečenie	7. Zdravotná
	8. Ochrana prírody a krajiny	8. Kultúrna
	9. Poznávanie, výchova a výcvik	9. Inštitucionálna

Prehľad ukazovateľov produkcie lesa v krajine

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Materiál pre analýzu využívania a výskum ekosystémových služieb sa získal z primárnych a sekundárnych zdrojov.

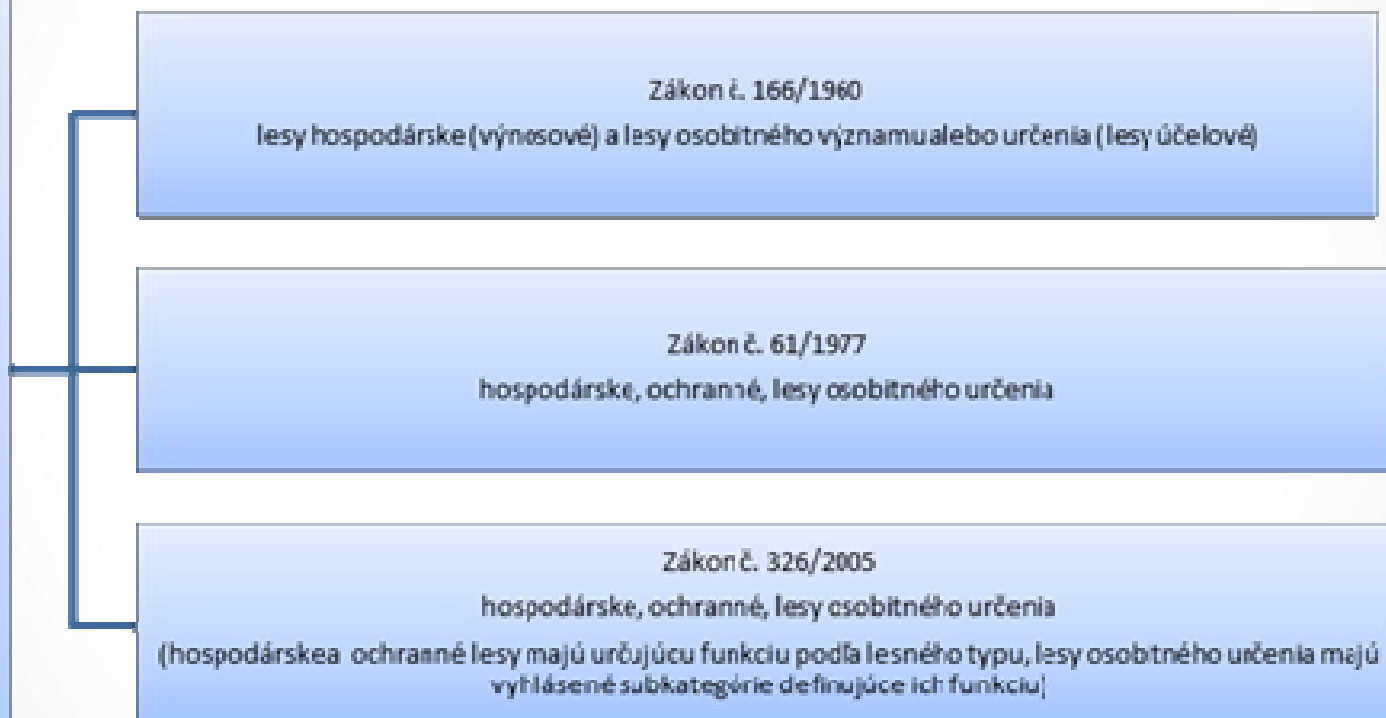
Primárne údaje:

- údaje získané na základe terénneho prieskumu,
- údaje od vlastníkov a užívateľov lesnej pôdy

Sekundárne údaje sú získané z týchto zdrojov:

- knižné publikácie od domácich a zahraničných autorov,
- odborné štúdie o záujmovom území,
- legislatíva SR a EÚ.

Kategória lesa

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Zákon č. 166/1960 Sb. o lesoch	
Členenie, tvorba a pestovanie lesov	Podľa svojho hlavného poslania lesy sa členia na lesy hospodárske (výnosové) a lesy osobitného významu alebo určenia (lesy účelové).
Hospodárske lesy	Hlavným poslaním hospodárskych lesov je produkcia drevnej hmoty; i v nich sa však musí hospodáriť tak, aby sa nenarušovali ostatné funkcie lesa, najmä jeho priaznivé účinky na vodný režim krajiny.
Účelové lesy	V lesoch účelových sa musí hospodáriť tak, aby les mohol čo najlepšie plniť predovšetkým svoje osobitné poslanie. Osobitný spôsob hospodárenia v účelových lesoch určia lesné hospodárske plány.

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch

Poslanie lesov a ich kategorizácia	Hlavné zásady rozvoja funkcií lesov
	Užívatelia lesných pozemkov sú povinní s lesnými porastmi plánovite hospodáriť podľa lesných hospodárskych plánov schválených orgánmi štátnej správy lesného hospodárstva tak, aby sa zvyšovala úrodnosť lesných pozemkov a produkcia drevnej hmoty pri súčasnom zabezpečení ostatných funkcií lesov.
Hospodárske lesy	sú lesy, ktorých hlavným poslaním je produkcia akostnej drevnej hmoty pri súčasnom zabezpečovaní ostatných funkcií lesov
Ochranné lesy	sú lesy, ktorých funkčné zameranie vyplýva z daných prírodných podmienok. V týchto lesoch sa musí hospodáriť tak, aby sa predovšetkým zlepšovala ich ochranná funkcia.
Lesy osobitného určenia	sú lesy s osobitným poslaním, ktoré vyplýva zo špecifických dôležitých spoločenských potrieb, ktorými sa spravuje aj spôsob hospodárenia.

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Dôvodom pre zmenu lesného zákona boli výsledky lesníckeho výskumu. Najvýznamnejšie výsledky dosiahol v tom období Papánek (1978). Tento vo svojej práci objasnil tiež potrebu uplatňovať integrovaný manažment obhospodarovania lesa. Podľa neho funkčná charakteristika lesa je súhrn informácií získaný o funkciách lesa a obsahuje:

- Hospodárske určenie lesa
- Funkčný typ lesa
- Kategóriu funkčného typu lesa
- Funkčné spektrum lesa

Výsledky výskumu Papánka (1978) sa aplikovali až v roku 2005. Zákon o lesoch č. 326/2005 Z.z. ponecháva tri kategórie lesov uvedené v zákone z roku 1977 a zavádza lesné a funkčné typy lesných porastov (konkretizované vyhláškou č. 453/2006 Z.z. o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa).

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Subkategórie ochranných lesov sú podľa vyhlášky č. 453/2006 Z.z.:

- a) lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach,
- b) vysokohorské lesy pod hornou hranicou stromovej vegetácie,
- c) lesy nad hornou hranicou stromovej vegetácie s prevládajúcim zastúpením kosodreviny,
- d) ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy.

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Subkategórie lesov osobitného určenia sú podľa vyhlášky č. 453/2006 Z.z.:

- a) lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov,
- b) kúpeľné lesy,
- c) rekreačné lesy,
- d) poľovnícke lesy,
- e) chránené lesy,
- f) lesy na zachovanie genetických zdrojov,
- g) lesy určené na lesnícky výskum a lesnícku výučbu,
- h) vojenské lesy.

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Kategória LHC /výmera JELENEC	Hospodárske lesy v ha	Ochranné lesy v ha	Spolu v ha
Platnosť LHP 1983-1992	5364,66 (99,14%)	46,12 (bezlesie) (0,86%)	5410,78
Platnosť LHP 1993-2002	5124,76 (96,03%)	211,59 (3,97%) a. mimoriadne nepriaznivé stanovištia 170,66 b. ochrana pôdy 40,93	5336,35
Platnosť LHP 2003 - 2012	3973 (94,3%)	239 (5,7%)	4213
Platnosť LHP 2013 - 2022	4120,03 (94,01%)	262,62(5,99%)	4382,65

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

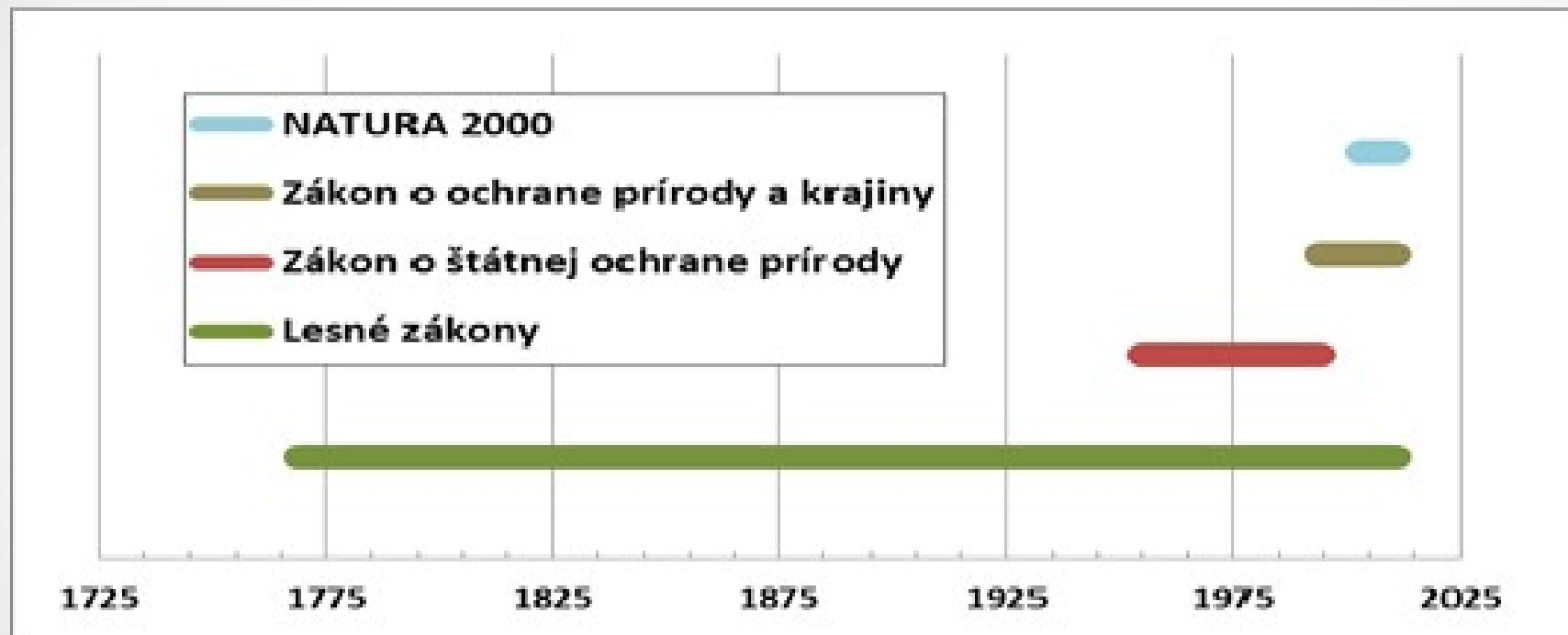
HSLT	Názov HSLT	Výmera v ha	Funkčný typ podľa PSL
202	Svieže vápencové bukové dúbravy	24,52	ochrana prírody-produkčný
205	Kyslé bukové dúbravy	36,92	ochrana prírody-produkčný
208	Sprašové bukové dúbravy	228,71	ochrana prírody-produkčný
209	Suché bukové dúbravy	668,70	ochrana prírody-produkčný
211	Živné bukové dúbravy	282,36	ochrana prírody-produkčný
213	Vlhké bukové dúbravy	187,14	vodohospodársko-produkčný
305	Kyslé dubové bučiny	3,12	ochrana prírody-produkčný
310	Svieže dubové bučiny	19,00	ochrana prírody-produkčný
311	Živné dubové bučiny	53,35	ochrana prírody-produkčný
313	Vlhké dubové bučiny	35,77	vodohospodársko-produkčný
316	Kamenité dubové bučiny s lipou	16,58	ochrana prírody-produkčný
323	Jaseňové jelšiny	2,07	vodohospodársko-produkčný
Spolu		1558,24	

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Ak les možno zaradiť do viacerých subkategórií ochranného lesa, zaradiť sa do subkategórie podľa funkcie, ktorá sa najviac využíva.

Ak les možno zaradiť do viacerých subkategórií lesa osobitného určenia, zaradiť sa do subkategórie, v ktorej je obmedzenie vlastníckych práv v dôsledku osobitného režimu hospodárenia najvyššie.

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Pre definovanie princípov manažmentu lesných lokalít NATURA 2000 sa najčastejšie uvádzajú tieto činnosti alebo faktory ovplyvňujúce hospodárenie (Petrášová, 2009):

- Spôsob ťažby: holoruby (veľkosť), ťažba v pásoch, skupinová ťažba, výberková ťažba, žiadne využívanie-bezzásahové územie
- Obnovné techniky: výsadba, vegetatívne rozmnožovanie, prirodzená obnova (s doplnkovými opatreniami na ovplyvnenie druhovej skladby); prevody a premeny lesných porastov napr. výmladkového lesa
- Využívanie nepôvodných versus pôvodných drevín; využívanie pôvodnej skladby drevín založenej na podmienkach lokality; pôvod materiálu na obnovu lesa
- Intenzita výchovy porastov a prebierok;
- Manažment poľovníctva a pastvy;

VUPOP seminár, Bratislava, 27 november 2015

Z hľadiska pozície lesného hospodárstva v hospodárskej politike si treba uvedomiť, že toto odvetvie plní najmä ekosystémové služby:

- ❑ regulačné (kvalita vody, ovzdušia, pôdy...),
- ❑ podporné (tvorba pôdy, ochrana pred eróziou, kolobeh vody, fotosyntéza...)
- ❑ kultúrne (rekreácia, vzdelávanie, turistika...) služby
- zásobovacie služby (drevo, divina, lesné plody, huby...).

Je to priamo zakotvené v lesníckych opatreniach predpisujúcich spôsob hospodárenia vlastníkov a užívateľov lesnej pôdy. Je teda významným účastníkom pre tvorbu hospodárskej a regionálnej politiky na slovenskom vidieku

Pod'akovanie

*Príprava a prezentácia príspevku bola financovaná z projektu **VEGA č. 1/0813/14** „Ekosystémy a ich účinky – ekosystémové služby vo vidieckej krajine“, ktorý sa rieši na Katedre ekológie FEŠRR SPU v Nitre.*

Ďakujem za pozornosť.